

Sygn. akt II C 792/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2014 roku

Sąd Okręgowy w Łodzi, II Wydział Cywilny w następującym w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SO Ewa Steckiewicz – Ochocka

Protokolant: sekr. sąd. Katarzyna Loska

po rozpoznaniu w dniu 6 listopada 2014 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy

z powództwa K. G.

przeciwko Skarbowi Państwa-Aresztowi Śledczemu w Ł.

o zapłatę

1. oddała powództwo;
2. nie obciąża powoda kosztami procesu.

Sygnatura akt II C 792/14

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym w dniu 21 marca 2014 r. K. G. wystąpił przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w Ł. o zasądzenie kwoty 150.000 zł wraz z odsetkami oraz koszty procesu. W uzasadnieniu powód wskazał, iż domaga się zasądzenia na podstawie art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. zadośćuczynienia od pozwanego, który pomimo ciążącego na nim obowiązku, nie zapewnił powodowi odpowiednich warunków bytowych, w szczególności poprzez nadmierne przeludnienie celi, brak murowanych kącików sanitarnych w celach i zamontowanie przesłon w oknach celi, niewłaściwe oświetlenie celi oraz brak ciepłej wody w celi. /pозew k. 2 - 4/

Pozwany Skarb Państwa – Areszt Śledczy w Ł. zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa nie uznał powództwa i wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów procesu. /odpowiedź na pozew k. 28-29 odw./

Na rozprawie w dniu 6 listopada 2014 r. powód poparł powództwo. /protokół k. 96 odw./

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

K. G. przebywał jako osadzony w Areszcie Śledczym w Ł. w okresie od 28 lipca 2012 r. do 11 kwietnia 2013 r. /bezsporne/

Powód w Areszcie Śledczym w Ł. w dniu przyjęcia został osadzony w celi nr 53 pawilonu A/2 o powierzchni 9,10 m² wraz z dwoma innymi więźniami. W celi tej przebywał do 30 listopada 2012 r., przy czym naprzemiennie z jednym bądź dwoma innymi osadzonymi. W dniach od 1 grudnia 2012 r. do 13 grudnia 2012 r. powód przebywał sam w celi nr 17 pawilonu A/1, której powierzchnia wynosi 4,78 m², a następnie od 14 grudnia 2012 r. do 1 stycznia 2013 r. osadzony

był wraz z trzema innymi osobami w celi nr 111 (pawilon A/3), której powierzchnia wynosi 12,04 m². W dniach od 2 stycznia 2013 r. do 10 stycznia 2013 r. powód został umieszczony sam w celi nr 24 (pawilon A/1) o powierzchni 4,55 m². Od 11 stycznia 2013 r. powód został osadzony w celi nr 94 (pawilon A/3) o powierzchni 12,02 m² naprzemiennie z dwoma bądź trzema innymi współwięźniami. W dniu 5 marca 2013 r. powód został przeniesiony do celi nr 47 (pawilon B/2), której powierzchnia wynosi 12,05 m². Celę tą powód zajmował do 3 kwietnia 2013 r. wraz z dwoma bądź trzema innymi osadzonymi. W okresie od 4 kwietnia 2013 r. do 11 kwietnia 2013 r. powód przebywał w celi nr 64 (pawilon B/2) o powierzchni 12,04 m² wraz z trzema innymi osobami. /notatka służbowa k. 32; przesłuchanie powoda k. 70-70 odw. w zw. 96 odw./

Na terenie Aresztu Śledczego w Ł. znajduje się 7 podstawowych budynków, oddanych do użytku w 1963 r. Są wśród nich 3 pawilony mieszkalne o tej samej strukturze i kubaturze. Pawilony aresztu usytuowane są równoległe do siebie, a pomiędzy nimi znajdują się place spacerowe. /okoliczność znana Sądowi z urzędu/

Generalny remont w Areszcie Śledczym był przeprowadzany w latach 2002 – 2007. Zakres prac polegał na uzupełnieniu ubytków tynku, wymianie instalacji elektrycznej oraz wymianie bądź naprawie sprzętu kwaterunkowego tj. stołów, szafek, łóżek. Sprawdzana była drożność instalacji c.o. i wymienione zużyte muszle klozetowe oraz umywalki. W celach wydzielono kąciki sanitarne. /okoliczność znana Sądowi z urzędu/

We wszystkich oknach na polecenie sędziego penitencjarnego zamontowane zostały blendy, w celu zapobieżenia niekontrolowanym kontaktom osadzonych. Areszt posiada opinie dotyczące prawidłowości założenia i możliwości funkcjonowania blend. Blendy te nie wpływają w żaden sposób na funkcjonowanie osadzonych w celach. System wentylacji działa sprawnie. Raz w roku są przeprowadzane przeglądy tej wentylacji. /zeznania świadka W. B. k. 71; opinia biegłego z zakresu budownictwa K. H. z załączonych do niniejszej sprawy akt tutejszego Sądu o sygn. II C 878/08/

Wszystkie cele posiadają sprawną wentylację grawitacyjną. We wszystkich celach zamontowane są otwierane okna bądź lufciki oraz wolno przepływowe kratki wentylacyjne, celem zapewnienia przepływu powietrza. Wentylacja zarówno w celach więziennych i pomieszczeniach pomocniczych podłączona jest prawidłowo i spełnia wymagania przewidziane prawem budowlanym, a przewody wentylacyjne są drożne. Kontrola przewodów kominowych wykonywana jest systematycznie raz w roku przez profesjonalną firmę zewnętrzną. /opinia biegłego z zakresu budownictwa K. H. z załączonych do niniejszej sprawy akt tutejszego Sądu o sygn. II C 878/08; okoliczności znane Sądowi z urzędu; zeznania świadka W. B. k. 71/

Przed sezonem grzewczym przeprowadzane są oględziny stolarki okiennej, również każda usterka zgłaszana przez osadzonego sprawdzana jest na bieżąco. /zeznania świadka W. B. k. 71/

W styczniu 2014 roku biegli sądowi sprawdzali cele. W każdej celi temperatura sięgała do 21 st.C. W celach na pewno nie jest zimno. /zeznania świadka W. B. k. 71/

Kąciki sanitarne w celach są oddzielone w taki sposób, aby można korzystać z nich nieskrępowanie. Wysokość zabudowy sięga 215 cm, z niższymi drzwiami lub przesłoną - około 150 cm. Nie było cel, aby przesłona kącika sanitarnego była mniejsza niż 150 cm. Zabudowa tych kącików nie sięga podłogi ani sufitu. Od 2013 r. podjęto prace na całkowitą zabudowę kącików sanitarnych. Docelowo około 150 cel będzie miało pełną zabudowę kącika sanitarnego, sięgającego od sufitu do podłogi. /zeznania świadka W. B. k. 71/

Wszystkie cele są skanalizowane i doprowadzona jest do nich zimna woda. Osadzeni mają w celach grzałki i do dyspozycji 1-2 miski na cele. Osadzeni mogą korzystać raz w tygodniu z łaźni, w której jest ciepła woda. /okoliczność znana Sądowi z urzędu; bezsporne; zeznania świadka W. B. k. 71/

Cele są oświetlane światłem jarzeniowym. /zeznania świadka W. B. k. 71; bezsporne/

Osadzeni otrzymywali i otrzymują środki czystości zgodnie z obowiązującym w tym zakresie rozporządzeniem, przy przyjęciu do jednostki, a potem cyklicznie co jakiś czas. Wydawane jest im mydło, papier toaletowy, szczoteczka, pastę, proszek do parnia. Kolejne należności otrzymywali w każdą pierwszą środę miesiąca. Otrzymywali taki sam zestaw. Poza tym osadzeni mogą kupić środki czystości w kantynie, lub dostać w paczce. Rozporządzenie nie przewidywało wydawania osadzonym płynu do we ani płynu do mycia naczyń czy proszku do szorowania, jednakże dyrektor aresztu zdecydował o ich wydawaniu. Środki te wydawane są na cele, a nie dla każdego osadzonego. Jeśli środek się skończy osadzony może zgłosić się po niego do oddziałowego. /zeznania świadka W. B. k. 71/

Przepisy nie przewidują miejsc, w których osadzeni mogą wywiesić pranie. Administracja aresztu wyraża zgodę na takie rozwieszanie sznurków w celach, aby nie zasłaniały widoku tego, co dzieje się w celach. Nie było takiej sytuacji, aby pracownicy aresztu zrzucali rzeczy porozwieszane na sznurkach. /zeznania świadka W. B. k. 71/

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd oparł się na powołanych i nie budzących wątpliwości dowodach z dokumentów oraz na zeznaniach świadka W. B. i przesłuchaniu powoda. Sąd uznał, co do zasady, za wiarygodne zeznania powoda biorąc jednakże pod uwagę fakt, iż jako osadzony w jednostkach penitencjarnych skarży się ogólnie na złe warunki panujące w tych jednostkach, nie wskazując żadnych konkretnych okoliczności odnoszących się do niego samego. Sąd oddalił wnioski powoda o powołanie na świadków wskazane przez niego osoby, wobec nie zakreślenia tezy dowodowej, w szczególności na jakie okoliczności świadkowie ci mieliby być powołani. Powód wskazał jedynie, że są to osoby, które przebywały we wskazanych przez niego celach. Nie doprecyzował jednak, jakie okoliczności chce udowodnić tymi środkami dowodowymi, a zatem powyższe wnioski należało oddalić, jako przedłużające jedynie postępowanie i mogące doprowadzić nawet do stwierdzenia jego przewlekłości.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Powództwo jest niezasadne i zasługuje na oddalenie w całości.

W niniejszej sprawie powód, powołując się na art. 24 k.c. i art. 448 k.c., dochodził zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych.

Analizując żądanie powoda, pełnej podstawy prawnej tego zadośćuczynienia należy poszukiwać w przepisach art. 23 k.c. i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c.,

Treść art. 23 k.c. wskazuje na to, że dobra osobiste człowieka pozostają pod ochroną prawa cywilnego i to niezależnie od ochrony przewidzianej przez inne przepisy. W przepisie tym podano otwarty katalog chronionych dóbr osobistych, do których niewątpliwie należą również godność i prawo do humanitarnego traktowania. Przy czym ocena, czy nastąpiło naruszenie dobra osobistego, nie może być dokonana według miary indywidualnej wrażliwości osoby, która czuje się dotknięta zachowaniem innej osoby, ale musi być dokonana przy stosowaniu kryteriów obiektywnych (tak też S.A. w Łodzi w wyroku z dnia 28 sierpnia 1996, I ACr 341/96, OSA nr 7-8 z 1997 r., poz. 43). Liczy się więc społeczny odbiór danego zachowania, oceniany według kryteriów właściwych dla ludzi rozsądnych i uczciwych. Ocena czy dobro osobiste człowieka zostało zagrożone lub naruszone wymaga zastosowania kryteriów o charakterze obiektywnym. Nie ma tu bowiem znaczenia subiektywna reakcja i odczucia pokrzywdzonego, lecz istotny jest odbiór danego zachowania przez osoby trzecie i reakcja opinii publicznej (SN w wyroku z 26 października 2001 r., V CKN 195/01, LEX nr 53107).

Nie każde naruszenie dobra osobistego daje jednak prawo do skorzystania z ochrony prawa cywilnego. W myśl bowiem art. 24 k.c. ochrona taka przysługuje jedynie przed bezprawnym naruszeniem dobra osobistego. Bezprawne jest zachowanie sprzeczne z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Omawiany przepis wprowadził ponadto domniemanie bezprawności naruszenia dobra. Każde więc naruszenie kwalifikowane jest jako bezprawne. Skutkuje to przerzuceniem ciężaru wykazania przyczyn, dla których nastąpiło naruszenie na sprawcę i to jego obciąża ryzyko nie wyjaśnienia wszystkich okoliczności. Dlatego w procesie o ochronę dóbr osobistych, pozwany ma obowiązek wykazać, że jego działanie nie było bezprawne. Okolicznościami kontratypowymi wyłączającymi bezprawność są np.: zgoda poszkodowanego, działanie w ramach

obowiązku prawnego, wykonywanie własnego prawa podmiotowego, obrony koniecznej, czy wreszcie działanie podjęte w obronie uzasadnionego interesu społecznego lub prywatnego.

W przypadku bezprawnego naruszenia dobra osobistego art. 24 k.c. pozwala osobie, której dobro osobiste zostało naruszone żądać, aby sprawca naruszenia dopełnił czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, a w szczególności złożył oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach określonych w kodeksie cywilnym, może również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy na wskazany cel społeczny.

W przedmiotowej sprawie dobrem osobistym zagrożonym działaniem administracji Aresztu Śledczego mogłoby być ewentualnie prawo do godności i humanitarnego traktowania.

Zgodnie z treścią art. 30 Konstytucji przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Każdy jest obowiązany szanować wolności i prawa innych. Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanowione tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Doniosłe znaczenie dla ochrony dóbr osobistych ma także konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) zawierająca katalog praw i wolności przysługujących każdemu człowiekowi. Natomiast w myśl postanowień Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, przyjętej w Nicei, godność ludzka jest nienaruszalna. Musi być szanowana i chroniona. Każdy ma prawo do poszanowania swej integralności fizycznej i psychicznej.

Standardy humanitarnego traktowania więźniów wyznacza przede wszystkim orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W sprawie zakończonej wyrokiem z 9 marca 2006 r., zajmując się kwestią wielkości celi, w jakiej przebywają więźniowie, jako elementem zapewnienia godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał za sprzeczną ze standardami Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom powierzchnię 2,8 m⁽⁽²⁾⁾, jaka przypadła w tamtej sprawie na jednego osadzonego. O nakazie humanitarnego traktowania więźniów stanowi również art. 10 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167), zgodnie z którym każda osoba pozbawiona wolności ma być traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem jej przyrodzonej godności. Standardy traktowania więźniów wyznaczone są również przez Wzorcowe reguły minimalne postępowania z więźniami, przyjęte w Genewie w 1955 r. oraz Europejskie reguły więzienne, przyjęte przez Radę Europy w 2006 r.

Na gruncie prawa polskiego sytuacja prawna osób pozbawionych wolności uregulowana jest w sposób ogólny w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. „Kodeks karny wykonawczy” (Dz.U. Nr 90 z 1997 r., poz. 557 z późn. zm.).

Ustawodawca wśród naczelných zasad k.k.w. wymienił w art. 4 zasadę humanitaryzmu, która zakłada, że kary, środki karne, zabezpieczające i zapobiegawcze wykonuje się w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego. Skazany zachowuje także prawa i wolności obywatelskie. Ich ograniczenie może wynikać jedynie z ustawy oraz z wydanego na jej podstawie prawomocnego orzeczenia.

W myśl art. 5 k.k.w. skazany jest podmiotem określonych w kodeksie praw i obowiązków. Katalog praw skazanych wyliczony jest w art. 102 k.k.w., gdzie w pkt 1 mowa jest o tym, że skazany ma prawo do: odpowiedniego ze względu na zachowanie zdrowia, wyżywienia, odzieży, warunków bytowych, pomieszczeń oraz świadczeń zdrowotnych i odpowiednich warunków higieny.

Warunki bytowe osadzonego w zakładzie karnym bądź areszcie śledczym określa m.in. art. 110 k.k.w., którego zmiana została wprowadzona przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 października 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 190, poz. 1475). Ustawa weszła w życie z dniem 6 grudnia 2009 r. Zmiana polega na dodaniu

w tym przepisie § 2a-2i i § 5. Jednocześnie ze zmianą komentowanego przepisu ustawa nadała nowe brzmienie art. 151 i uchyliła art. 248 k.k.w.

Nadal zasadą jest, że powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m²; cele wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy (art. 110 §1 i 2 k.k.w.).

W niniejszej sprawie powód dochodzi swoich roszczeń związku z jego pobytem od 28 lipca 2012 r. do 11 kwietnia 2013 r.

W przedmiotowej sprawie powód przebywał zawsze w celach, w której przypadało co najmniej 3 m² na jednego osadzonego. W tym przypadku zatem nie miało miejsca nawet krótkotrwałe przeludnienie cel, w których przebywał powód, a zatem z tego powodu nie mogło dojść do naruszenia jego dóbr osobistych.

Powód nie dowiódł także, że jakiegokolwiek inne niedogodności w czasie odbywania kary pozbawienia wolności miały cechy dręczenia lub upokarzania. Powód nie wykazał by przebywanie w areszcie, z powodu panujących tam warunków wywołało u niego negatywne skutki psychiczne, zdrowotne bądź fizyczne powodujące poczucie krzywdy.

Sąd nie znalazł żadnych podstaw do stwierdzenia, jakoby w areszcie dochodziło do nieludzkiego traktowania więźniów, stosowania tortur czy też niehumanitarnych warunków. Przedmiotowa jednostka penitencyjna korzysta, co prawda z budynków pochodzących z lat 60-tych, zostały one poddane generalnemu remontowi na przestrzeni lat 2002 – 2007.

Odnosząc się natomiast do pozostałych zarzutów powoda dotyczących niewłaściwego wyposażenia cel, braku możliwości utrzymania właściwej higieny osobistej oraz braku odpowiedniej wentylacji cel, Sąd uznając je za nieudowodnione nie uwzględnił ich.

Powód skarżył się na brak możliwości utrzymania w areszcie właściwej higieny osobistej, jednakże wszystkie cele są skanalizowane i jest doprowadzona zimna woda. Osadzeni mogą korzystać raz w tygodniu z łaźni, w której jest ciepła woda. Kącki sanitarne są zabudowane częściowo, co zapewnia w dostateczny sposób odizolowanie się osoby korzystającej z kącika od pozostałych osadzonych. Osadzeni w dniu ich przyjęcia otrzymują stosowne środki czystości, które później dostają systematycznie zgodnie z przydziałem. Mają oni także możliwość zakupienia ich w kantynie, bądź otrzymania w paczce. Nie można zatem przyjąć, że są pozbawieni dostępu do środków czystości. Powód nie wykazał, aby nie otrzymywał środków czystości w pozwanej jednostce w ilościach wskazanych w obowiązującym wówczas Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U. z 2003 r., Nr 186, poz. 1820). Jak przyznał sam powód czasami dostawał takie środki, aczkolwiek potrafił sprecyzować dokładnie jakie środki i w jakich ilościach otrzymywał. Skwitował jedynie, że w różnych miesiącach „różnie to bywało”.

Powód postawił stronie pozwanej także zarzut wadliwej wentylacji, który nie potwierdził się, gdyż jak wynika z ustalonego stanu faktycznego wentylacja w celach działa prawidłowo, a zamontowane blendy nie utrudniają przepływu powietrza. Nie ograniczają one także doświetlenia pomieszczeń celi. Są one zamontowane zgodnie z zasadami sztuki budowlanej, a nadto posiadają odpowiednie atesty. Mając powyższe na uwadze, trudno dopatrzeć się także zaniedbań ze strony administracji Aresztu Śledczego w Ł. w zakresie doświetlenia cel mieszkalnych. Powód nie wskazał także na czym miałyby polegać owo niewłaściwe wyposażenie cel, podniósł jedynie, że w celi jest 1-2 miski a, jego zadaniem konieczne są 3 miski. Zaopatrzenie cel w miski wynika z przytoczonego rozporządzenia, należy jednak podkreślić, iż w sytuacji kiedy osadzony chce utrzymać porządek wokół siebie oraz czystość osobistą może to uczynić wykorzystując do tego 1 miskę.

Odnosząc się zatem do powyższych zarzutów powoda dotyczących warunków panujących w celach mieszkalnych, Sąd orzekający w niniejszej sprawie stoi na stanowisku, iż warunki panujące w pozwanej jednostce muszą być oceniane

z uwzględnieniem jego specyfiki, a osoba osadzona musi się liczyć z ograniczeniami i dolegliwościami. Tym bardziej, iż standard istniejący w celach mieszkalnych aresztu, często nie odbiega od sytuacji lokalowej wielu rodzin w Polsce, zajmujących mieszkania komunalne czy socjalne, w których stan techniczny budynków budzi zastrzeżenia, metraż jest za mały w stosunku do zajmowanej liczby osób, a nadto jest w nich ograniczony dostęp do mediów.

Areszt Śledczy jest to jednostka penitencjarna o dużej rotacji, w której na małej powierzchni przebywa duża liczba osób. Z tego też względu nie budzi zdziwienia duża liczba norm prawnych regulujących funkcjonowanie i życie codzienne więźniów którzy podlegają w tym zakresie różnych rygorom. Specyfika jednostki penitencjarnej nie oznacza jednak, że jej funkcjonariusze i pracownicy mogą postępować w dowolny i swobodny sposób, bez poszanowania praw więźniów. Wręcz przeciwnie te osoby muszą dokładać wyjątkowo dużej staranności, aby zapewnić więźniom poczucie bezpieczeństwa. Oczywistym jest także i to, że ich działania muszą być zgodne z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa. Powód przebywa w jednostce penitencjarnej i z tego faktu wynikają pewne ograniczenia, z którymi powinien był się liczyć. Osoba osadzona w jednostce penitencjarnym musi poddać się pewnym reżimom tam panującym i wypełniać nałożone na nią obowiązki wynikające z wykonania kary pozbawienia wolności.

Reasumując, stwierdzić należy, iż ustalone przez Sąd fakty nie dają podstawy do przypisania pozwanemu naruszenia dóbr osobistych powoda i nie ma możliwości przyznania mu jakiegokolwiek zadośćuczynienia. Powód nie doznał żadnej krzywdy związanej z osadzeniem go w AŚ w Ł., a zatem powództwo jako niezasadne należało w całości oddalić.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu zapadło w oparciu o art. 102 k.p.c. Powód w całości przegrał sprawę, co w normalnym toku rzeczy oznaczałoby, że powinien on ponieść wszelkie związane z tym koszty, które pojawiły się po stronie jego przeciwników procesowych. Ustawodawca przyznaje jednak sądowi pewną swobodę w zasadzaniu kosztów procesu, gdy stosowaniu zasady odpowiedzialności za wynik sporu (art. 98 k.p.c.) sprzeciwiają się względy słuszności, co właśnie wyraża się stwierdzeniem, że w przypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może nie obciążać strony kosztami procesu w całości lub w części, do czego uprawnia go treść art. 102 k.p.c. Zdaniem Sądu w niniejszej sprawie zaistniały te warunki. Sąd miał przede wszystkim na uwadze trudną sytuację życiową i majątkową powoda (osadzenie w zakładzie karnym, brak dochodów), w związku z czym doszedł do przekonania, że po jego stronie zachodzą okoliczności pozwalające na wyjątkowe odstępianie od ogólnych reguł rządzących problematyką kosztów procesu. Przeciwnie zaś rozstrzygnięcie stanowiłoby dla niego nadmierną dolegliwość.